

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr. Rafała Melera pt.:

SZKOLENIE W ZAKRESIE WSPÓŁDZIAŁANIA PODMIOTÓW REALIZUJĄCYCH DZIAŁANIA POSZUKIWAWCZO-RATOWNICZE NA AKWENACH ŚRÓDLĄDOWYCH W POLSCE

przygotowanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Kuby Jałoszyńskiego oraz promotora
pomocniczego dr Justyny Jurczak

I. Przedstawienie podstawowych danych o rozprawie

Podstawą sporządzenia recenzji jest uchwała Senatu Akademii Policji w Szczytnie z dnia 21 maja 2025 r. Nr 196/V/2025 o powołaniu komisji ds. postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie mgr. Rafałowi MELEROWI oraz uchwała nr 195/V/2025 Senatu Akademii Policji w Szczytnie z dnia 21 maja 2025 r. wyznaczająca recenzentów rozprawy doktorskiej Pana mgr Rafała Melera pt.: *Szkolenie w zakresie współdziałania podmiotów realizujących działania poszukiwawczo-ratownicze na akwenach śródlądowych w Polsce*”.

Z policyjnych statystyk wynika, że w 2024 roku w Polsce odnotowano 488 przypadków utonięć, w wyniku których zginęły 444 osoby. Najwięcej utonięć miało miejsce w rzekach (121), jeziorach (112) i stawach (73), a więc na akwenach śródlądowych. Szczególnie niebezpiecznym i specyficznym akwenem są rzeki, gdyż ich dno jest w ciągłym ruchu. Ich nurt niesie ze sobą materiał nanosząc go na dno, a z innych miejsc wypłukując. Blisko ¼ spośród wszystkich osób, które poniosły śmierć nad wodą znajdowało się pod wpływem alkoholu. Innymi najczęstszymi przyczynami utonięć są: brawurowe zachowania, nieostrożność podczas połowu ryb, zmęczenie i wyczerpanie, wypadki podczas nurkowania i żeglowania, nieumiejętność pływania, urazy głowy oraz kręgosłupa spowodowane skokami do wody oraz nieprzestrzeganie zasad bezpieczeństwa.

Polska znajduje się w czołówce krajów Unii Europejskiej wiodących w kwestii utonięć. Instytucje państwowe starają się przeciwstawić zagrożeniom występującym na wodach śródlądowych wprowadzając nowe rozwiązania zapobiegawcze, zwiększając profilaktykę i inne działania prewencyjne.

Na terenie akwenów dochodzi również do licznych zdarzeń o charakterze przestępczym, które implikują konieczność podejmowania działań ratowniczych oraz poszukiwawczych i procesowych.

Wprawdzie działania poszukiwawcze i związane z zapewnianiem bezpieczeństwa na obszarach wodnych należą głównie do zadań Policji, to ostatnie lata pokazały zwiększoną rolę specjalistycznych organizacji oraz grup poszukiwawczo-ratowniczych. Sekcje o takim charakterze działają przy Ochotniczych Strażach Pożarnych, które są ważnym elementem Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG). Podobne grupy funkcjonują w ramach Polskiego Czerwonego Krzyża(PCK) i Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego (GOPR). Wskazane instytucje swoją współpracę opierają na umowach cywilnych oraz porozumieniach, które określają zakres tej współpracy oraz możliwości korzystania ze sprzętu. Taka możliwość współpracy służb państwowych z podmiotami pozarządowymi pozwala na szybkie użycie specjalistycznych grup poszukiwawczo-ratowniczych zwiększając prawdopodobieństwo uratowania lub odnalezienia osób znajdujących się w niebezpieczeństwie.

Autor zauważa, że obecnie podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo na obszarach wodnych organizują stosowne szkolenia o tematyce poszukiwawczo-ratowniczej. Brak jest natomiast wspólnych szkoleń, a jeśli się one odbywają to jedynie sporadycznie, co może wynikać z faktu, iż poszczególne organizacje nie są zobowiązane do ich organizowania. Taka sytuacja zdaniem doktoranta może skutkować brakiem prawidłowej współpracy oraz nieprawidłową realizacją czynności, w sytuacjach zagrożenia. Brak jest również usystematyzowanych i ujednoliconych standardów poszukiwawczo-ratowniczych dotyczących obszarów wodnych.

Biorąc pod uwagę aktualny poziom szkolenia i współdziałania podmiotów odpowiedzialnych, za tak ważny aspekt działań na akwenach śródlądowych autor zauważa, iż mają one negatywny wpływ na bezpieczeństwo osób na tych obszarach.

Tym samym przyjęta przez Pana magistra Rafała Melera problematyka wpisuje się w zakres dyskursu naukowego dotyczącego tematyki bezpieczeństwa. Biorąc pod uwagę zakres tematyczny podjętych przez autora rozważań, przedłożona do recenzji rozprawa powinna być postrzegana pozytywnie, zwłaszcza iż dotyczy ważnego elementu bezpieczeństwa publicznego, jakim jest zapewnianie bezpieczeństwa osób na obszarach wodnych.

Wszechstronne przedstawienie przez Doktoranta problematyki: zagrożeń na wodach śródlądowych, zadań i uprawnień podmiotów prowadzących działania poszukiwawczo-

ratownicze, modelów szkoleń w tym zakresie, zarówno w kraju jak i zagranicą zostało zakończone przedstawieniem - propozycji rozwiązań podnoszących efektywność w tym obszarze. Świadczy to o dobrym przygotowaniu Autora do prowadzenia dyskursu naukowego w przedmiotowej tematyce i służy pogłębieniu stanu dotychczasowych badań.

Przedstawiona do recenzji rozprawa Pana mgr Rafała Melera pt.: *Szkolenie w zakresie współdziałania podmiotów realizujących działania poszukiwawczo-ratownicze na akwenach śródlądowych w Polsce* posadowiona jest w obszarze wiedzy i dziedzinie nauk społecznych oraz w dyscyplinie nauk o bezpieczeństwie, a więc w obszarze nauki i dyscypliny, w których kandydat ubiega się o nadanie stopnia doktora.

II. Merytoryczna ocena rozprawy

Autor w rozprawie zdefiniował cel badawczy, wskazał przedmiot badania oraz sformułował szczegółowe problemy i hipotezę roboczą. Omawiając problematykę pracy zaznaczył ograniczenia determinujące zakres podjętego procesu badawczego. Zmierząc do realizacji przyjętych celów doktorant wykorzystał wybrane metody, technik i narzędzia badawcze.

Jako przedmiot badań wskazał organizację szkoleń wybranych podmiotów przygotowujących je do współdziałania w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na akwenach śródlądowych.

Autor kierując się wymogiem odkrycia, ujawnienia i opisanie rzeczywistości, która nie była dotychczas znana, za główny cele badań przyjął - wskazanie rozwiązań mogących podnieść skuteczność organizacji szkoleń przygotowujących do współdziałania, w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na akwenach śródlądowych.

Przyjął następujące cele szczegółowe:

1. Scharakteryzowanie realizowanych działań poszukiwawczo-ratowniczych na akwenach śródlądowych;
2. Ocena rozwiązań w zakresie szkoleń przygotowujących uprawnione podmioty do współdziałania w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych w Polsce;
3. Ocena rozwiązań w zakresie szkoleń przygotowujących do działań poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych w wybranych krajach europejskich;
4. Zaproponowanie rozwiązań w obszarze szkoleń zwiększających skuteczność współdziałania w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych w Polsce.

Doktorant w oparciu o nakreśloną w uzasadnieniu sytuację problemową oraz cel rozprawy, główny problem badawczy sformułował w pytaniu - jak zorganizowane są szkolenia przygotowujące do współdziałania w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na akwenach śródlądowych i jakie rozwiązania należałoby przyjąć, aby podnieść ich skuteczność?

Należy uznać, iż tak postawiony problem badawczy właściwie ukierunkował proces badawczy. Na podstawie wstępnej analizy dostępnej literatury, własnych doświadczeń oraz wcześniej przeprowadzonych badań autor sformułował następujące problemy szczegółowe:

1. Czym charakteryzują się działania poszukiwawczo-ratownicze na akwenach śródlądowych?
2. Jak obecnie funkcjonujący system szkoleń przygotowuje do współdziałania poszukiwawczo-ratowniczego w Polsce?
3. Jak organizowane są szkolenia w zakresie działań poszukiwawczo-ratowniczych na akwenach w wybranych krajach europejskich?
4. Jakie propozycje rozwiązań w zakresie realizacji szkoleń należy przyjąć, aby poprawić skuteczność współdziałania w trakcie działań poszukiwawczo-ratowniczych?

Treść pytań szczegółowych zdeterminowała założenia metodologiczne pracy.

Sformułowana przez doktoranta hipoteza robocza ma ścisły związek z jego dotychczasowym doświadczeniem wynikającym z zajmowania się problematyką bezpieczeństwa na akwenach śródlądowych i zakłada że: istnieje możliwość zwiększenia skuteczności w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych poprzez zaproponowanie rozwiązań, które pozwolą na przygotowanie służb do współdziałania.

Przyjęte i zrealizowane przez autora założenia metodologiczne należy uznać za prawidłowe i adekwatne do zdefiniowanego celu badań, co w konsekwencji pozwoliło na jego pełną realizację.

Doktorant przygotowując dysertację przyjął właściwą procedurę badawczą przeprowadzając szeroką kwerendę zasobów bibliograficznych, aktów prawnych, opracowań, artykułów naukowych w drukach zwartych oraz czasopismach, artykułów prasowych oraz netografii. Warte podkreślenia jest szerokie wykorzystanie literatury obcojęzycznej, a także dokumentów, raportów, tekstów źródłowych stanowiących bogate źródło wiedzy o przedmiocie badań. Zgromadzony materiał został poprawnie pogrupowany i poddany dalszemu procesowi badawczemu. W tym zakresie Autor posłużył się kilkoma metodami badawczymi. Zastosował: krytyczną analizę piśmiennictwa, analizę dokumentów oraz sondaż diagnostyczny z wykorzystaniem techniki wywiadu eksperckiego, który pozwolił na uzyskanie opinii od

dziesięciu (10) specjalistów z dziedziny poszukiwawczo-ratowniczej. Udzielili oni ważnych informacji, w kontekście organizacji szkoleń, do działań poszukiwawczo-ratowniczych - na obszarach wodnych. W trakcie tych badań doktorant zastosował narzędzie w postaci arkusza wywiadu.

Trudno jednak zgodzić się ze stwierdzeniem, którym posłużył się autor: *zastosowana została technika wywiadu indywidualnego, częściowo swobodnego, będącego zarazem narzędziem badawczym*.(s. 15) Technika jest bowiem pojęciem całkowicie odmiennym od narzędzia badawczego, nie jest pojęciem tożsamym. Stąd cyt. sformułowanie należy uznać za błędne.

Dużą wartość mają przeprowadzone przez doktoranta badania komparatystyczne, które umożliwiły porównanie systemów zapewniania bezpieczeństwa na wodach, ze szczególnym uwzględnieniem działań poszukiwawczo-ratowniczych funkcjonujących w innych krajach. W tym zakresie badaniu zostały poddane systemy: Wielkiej Brytanii, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Litwy. Autor po przeprowadzeniu analizy zastosowanych w tych państwach rozwiązań zaproponował inkorporację niektórych z nich do polskiego systemu, celem jego usprawnienia.

W tym aspekcie wskazał na brytyjski system „JESIP” zapewniający przeszkolenie i ćwiczenia służb ratunkowych, poprzez zastosowanie najbardziej efektywnych rozwiązań w zakresie dowodzenia i współpracy, podczas występowania zagrożeń. Umożliwia on uratowanie, jak największej liczby osób. Doktorant zaproponował na wzór brytyjski zapewnienie stałego szkolenia i ćwiczeń podmiotów poszukiwawczo-ratowniczych oraz ustalenie zasad współpracy, przy zastosowaniu wypracowanych metod przekazywania informacji i szybkiego podejmowania decyzji. Wskazał także na koncepcję „DEFRA” jako rozwiązanie zapewniające unifikację wiedzy oraz wyposażenia, możliwe do zastosowania w polskich warunkach. Autor za pożądane rozwiązanie uznał obowiązkowe rozmieszczanie w wytypowanych miejscach - wyposażenia ratunkowego. Zaproponował, by tak jak w Wlk. Brytanii stosować na wodach śródlądowych wyspecjalizowane w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych jednostki morskie.

Odnosząc się do RFN autor wskazał na systemy przygotowujące podmioty do działania w środowisku wodnym, które nie ograniczają się wyłącznie do kursów, ale prezentują szczegółowy proces szkolenia pozwalający na kompetentne przygotowanie, w zakresie poszukiwawczo-ratunkowym. Doktorant dostrzegł potrzebę zapewniania ogólnodostępnych

informacji zarówno osobom korzystającym z obszarów wodnych, jak i instytucjom powołanym do zapewnienia bezpieczeństwa - celem kompresji współczynnika utonięć.

Analiza systemu działającego w Republice Litwy skutkowała uznaniem za pozytywne zapewnienie bezpośredniej podległości ratownictwa wodnego MSWiA. Z kolei możliwym usprawnieniem na poziomie wojewódzkim mogą być wzorowane na litewskich, wspólne patrole różnych podmiotów oraz zwiększenie współdziałania pomiędzy Strażą Pożarną, a podmiotami ratownictwa wodnego.

Przeprowadzony przez autora proces badawczy pozwolił na udzielenie odpowiedzi na poszczególne problemy szczegółowe, a finalnie na uzyskanie odpowiedzi na główny problem badawczy. Potwierdzona została hipoteza robocza mówiąca, że: *istnieje możliwość zwiększenia skuteczności w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na wodach śródlądowych poprzez zaproponowanie rozwiązań, które pozwolą na przygotowanie służb do współdziałania.*

Określony w dysertacji plan postępowania badawczego umożliwił Panu magistrowi Rafałowi Milerowi realizację wyznaczonego celu pracy jakim było - *wskazanie rozwiązań mogących podnieść skuteczność organizacji szkoleń przygotowujących do współdziałania w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na akwenach śródlądowych.*

Wysoko należy ocenić opracowaną przez autora propozycję usprawnienia współdziałania pomiędzy podmiotami w zakresie poszukiwawczo-ratowniczym na obszarach wód śródlądowych. Kolejną istotną z punktu widzenia efektów badań jest autorska propozycja szkolenia podmiotów zaangażowanych w działania poszukiwawczo-ratownicze na wodach śródlądowych w Polsce.

I. Formalna ocena rozprawy

Praca została napisana poprawnym językiem, przy zastosowaniu właściwego warsztatu pisarskiego.

Rozdziały i podrozdziały tworzą logiczną całość. Dysertacja Pana mgr Rafała Melera liczy ogółem 452 strony, w tym 28 stron bibliografii (75 poz. zwartych i artykułów, 54 poz. aktów prawnych, 331 poz. źródeł internetowych, 53 poz. innych źródeł). Aneks liczy 75 stron (ss. 377 - 452) i zawiera: Załącznik nr 1. - *Propozycja usprawnienia współdziałania pomiędzy podmiotami w zakresie poszukiwawczo-ratowniczym na obszarach wód śródlądowych* (s.378-386), Załącznik nr 2. - *Propozycja szkolenia przygotowującego do współdziałania w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych na akwenach śródlądowych* (ss. 387 – 392),

Przedstawiona do recenzji dysertacja Pana magistra Rafała Melera pt.: *SZKOLENIE W ZAKRESIE WSPÓŁDZIAŁANIA PODMIOTÓW REALIZUJĄCYCH DZIAŁANIA POSZUKIWAWCZO-RATOWNICZE NA AKWENACH ŚRÓDLĄDOWYCH W POLSCE* jest oryginalnym opracowaniem badawczym oraz spełnia wszystkie wymogi formalne i merytoryczne określone w art. 187 ust.1 i 2. Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, Dz. U. 2018 poz. 1668.

W związku z powyższym wnioskuję o dopuszczenie Pana magistra Rafała Melera do publicznej obrony doktoratu.

dr hab. Andrzej Czop prof. Uniwersytetu WSB Merito

